

Forum jämlik stad inleddes med att Anna Grunander välkomnade deltagarna och berättade om vad som skulle hända under förmiddagen. Anna är processledare för fokusområde "Ge barn fortsatt goda möjligheter genom skolåren".

Familjecentrerat arbete för barn i skolåldern – Helena Engström

Temat inleddes därefter med att Helena Engström beskrev det familjecentrerade arbetssättet (förkortas FCA). Helena är koordinator i Norra Hisingen för det familjecentrerade arbetssättet för barn i skolåldern. Just Norra Hisingen har två koordinatörer – en för små barn och en för större barn. De övriga stadsdelarna har en för de små barnen.

Helena beskrev att familjecentrerat arbetssätt bygger på samverkan. Målet är att barn och unga ska lyckas i skolan och för att nå målet måste vi få till en samverkan. Vi har alla ett gemensamt ansvar.

Vi har det familjecentrerade arbetssättet som grund för arbetet. Vi har också ett avtal med VGR kring Västbus-arbetet. Vi ska använda Västbus som struktur för att träffas och mötas kring våra barn. Vi ska arbeta i de strukturer vi redan har och vi ska träffas tillsammans kring våra barn.

Det finns en definition kring FCA som lyder: Målet är att förbättra uppväxtvillkoren för barn och unga genom att stärka familjen. Insatser som tar sin utgångspunkt i hela familjen och deras levnadsvillkor. Familjerna eller den unge ska alltid uppleva att de kommit rätt med sina frågor. Vi ska ta utgångspunkt i hela familjen och familjens villkor. Vårdnadshavare ses som barnets främsta resurs.

Klicka på länken goteborg.se/foraldrastod Här finns en föräldraguide och hjälp att lotsa familjer

Agencyorganisering - barns och föräldrars handlingskraft och resurser tas tillvara – Anette Bohlin

Nästa punkt under seminariet handlade om Agencyorganisering. Anette Bohlin är docent i socialt arbete på Högskolan i Väst. Anette började med att visa en omfattande bild över hur många olika kontakter som en familj kan ha (*se presentationen*). Den ger en inblick kring hur myllrigt det kan vara både för barnet och vårdnadshavare.

Anette säger att barn bestämmer själva vilka vuxna personer som de vill ge sitt förtroende till. Agencyaktivering handlar då om att ett barn själv väljer hur det vill bli hjälpt. Det handlar om att barnet själv ska kunna göra sin egna bedömning, vem de ska gå till. Det som vi kan göra som yrkesverksamma är att skapa organisatoriska förutsättningar för barnet att kunna be om stöd samt att öka barn och föräldrars kapacitet till *agency*. Anette menade att föräldraguiden som Helena berättade om i passet tidigare är ett gott exempel på agencyorganisering.

Det finns ingen direkt svensk översättning till *agency*. Begreppet används inom barnsociologisk forskning och består av tre komponenter:

- Ta hänsyn till barnets *autonomi*, dvs strävan efter att få bestämma själv över sitt liv och självbevarelsedriften
- *Meningsskapande* när man förstår interaktionen med andra människor
- *Handling*

Barn har samma agency men har inte samma makt. Vi kan försöka öka barns och föräldrars kapacitet till agency. Det handlar om:

- Relationella resurser (lärare, vårdnadshavare mm)
- Kulturella resurser (barns rättigheter i ett land)
- Individuella resurser (kognitiva och fysiska)

Sedan berättade Anette om ett projekt som hon har varit med och följeforskat. Det hette Team Agera. Socialtjänst och skola finansierade satsningen tillsammans på tre skolor. De bestämde sig för att jobba med familjebehandlare och skolkurator. Projektet följdes under ett år och de intervjuade de barn som fått mer hjälp under tiden.

Intervjuerna utgick från Agency och affordance (översätts ungefär som "användande", att använda något på rätt sätt). Det som framkom var att det viktiga var att de vuxna fanns på plats varje dag och därmed var bekanta. Det var fyra personer i ett tvärsektoriellt team; två lärarutbildade och två socionomer. De tog rastpass, de hade inga begränsningar i uppdrag, de var i klassrum, i konfliktsituationer med mera. Av de äldre barnen var det 80 % som själva initierade kontakten. De vuxna svarade alltid, hade alltid sin mobil och kunde svara på sms. De blev ett synligt stöd. Tillgängligheten blev viktig, också för föräldrarna. Tillgängligheten handlar också om vara bekant med personen och vet vem det är.

På professions- och organisatorisk nivå såg de att projektet var lyckat. Tvärteamen fick lättare tillgång till varandras resurser, det blev lugnare i skolan och de kunde tidigare upptäcka barn som far illa.

Övergripande handlar det om hur vi ska organisera hela vår välfärdssektor, det är svårt för enskilda att lotsa sig runt i systemet. En bra början är att visa vilket stöd som finns med lotser, guider med mera.

Utåtriktat, förebyggande arbete på ungdomsmottagningarna i Göteborg - Görel Envall

Görel är samordnare för HälsUM. Görel inledde med att berätta kort om Ungdomsmottagningarna i Göteborg. Det är en lågtröskelverksamhet och de jobbar på ungdomars uppdrag, så en ren "Agency" Man är alltid välkommen, det är konceptet.

HälsUM startade som projekt under två år men blev sedan en permanent verksamhet. Uppdraget är att tidigare fånga unga som mår dåligt. Görel visade en bro som liknelse. Vi ska försöka få de unga att inte falla över kanten, snarare än att plocka upp dem när de redan fallit, det måste vara vårt fokus. Vi behöver försöka hitta andra sätt att förhindra att ungdomar faller över kanten. Det handlar också mycket om att stärka unga till att veta var man söker hjälp, men också vad man kan göra på egen hand. Görel visar sedan i sin presentation de olika insatser som de erbjuder för unga på skolor:

- Klassbesök för högstadiet och gymnasium. De bjuder in klasser till ungdomsmottagningar.
- ACT – stresshanteringskurs
- YAM – suicidpreventionsprogram Rollspel och dilemma-övningar

För vuxna runt unga erbjuder de följande insatser:

- MFHA (första hjälpen till psykisk ohälsa) för personalgrupper

- SRHR för personalgrupper
- Föräldragrupp/föräldraföreläsning. Integrationscentrums föräldrautbildning.
- Film om UM Göteborg. Kommer att finnas på play.goteborg.se

Alla unga ska besöka ungdomsmottagningen under klassbesök i högstadiet. 25 % kommer idag på journalförda besök. Ungdomsmottagningen har ett uppdrag att nå unga de inte når. Idag är fördelningen att 20 procent av de som besöker Ungdomsmottagningar är killar.

Skolframgång och social bakgrund - Johannes Lunneblad

Johannes är docent i pedagogik på Göteborgs universitet. Han har forskat i barns uppväxtvillkor och hur skolan ska kunna jobba för att alla barn ska kunna få likvärdig utbildning i enlighet med Skollagen. Johannes beskrev först vad forskningen säger påverkar barn och elevers uppväxtvillkor:

- *Ekonomisk boendesegregation.* Sedan 90-talskrisen har det blivit ekonomisk segregation i boendet.
- *Etnisk boendesegregation.* Den ekonomiska boendesegregationen har också blivit en etnisk boendesegregation.
- *Fria skolval.* Tanken när man ville genomföra det var att det inte längre skulle vara beroende av vilket område du bodde i och de pratade mycket om pedagogisk mångfald.
- Det har blivit en större *spridning mellan skolor och elever.* Det samverkar även med det fria skolvalet.
- *Barnfattigdom* Visar liknande mönster som spridningen och förstärks hos de grupper som är socialt utsatta.
- *Utländsk bakgrund,* beroende på föräldrars utbildningsnivå
- *Utrikes födda*
- *Socioekonomisk bakgrund* är den mest förklarande faktorn
- *Trivsel i skolan* Här kan vi se ett kanske lite mer positivt resultat i de skolor i områden som bedöms som utsatta.

Statistiken om flerspråkiga elever är från 2012. Då var 23 procent av eleverna i svenska skolan flerspråkiga. Nu är det nog mer. Det är svårt när det är många faktorer som samspelar och påverkar situationen vi har. Den skillnad som tidigare fanns *inom en skolklass* finns idag *mellan skolor* efter fria skolvalet. Johannes menar vidare att detta inte är någon nyhet utan man varnade för det redan för 20-30 år sedan. Johannes beskrev också grannskapseffekten och kamratskapseffekten. Grannskaseffekten är ganska omstridd i en del forskning (*mer detaljer finns i presentationen*).

Johannes visade sedan också en lista över saker som forskningen visar gör skillnad i skolan:

- Ekonomisk omfördelning. Idag är denna otillräcklig
- Små klasser har störst effekt i lägre åldrar, men ingen stor effekt i senare åldrar. Särskilt elever med svagare socioekonomisk bakgrund gynnas av mindre grupper mer, för dem finns även positiv effekt i senare åldrar.
- Forskning har inte sett några effekter av hjälplärare. Resultatet kan betyda att det kanske är bättre att välja mindre grupper, än fler lärare i en större grupp

- Lärartäthet och lärarens kompetens viktigt. I de skolor där flest elever får modersmålsundervisning och där lärartäten ökat mest, där har också lärarna lägst kompetens. Generellt finns dock minst utbildad personal i privata förskolor.
- Undervisningstid och lärarledd undervisningstid viktigt.

I presentationen finns en bild som visar vad som karaktäriserar framgångsrika respektive inte framgångsrika skolor. Generellt kan sägas att i framgångsrika skolor finns det rutiner, det är inte så personbundet, vilket gör organisationen mindre sårbar, det är fokus på undervisning och det finns höga förväntningar på eleverna. Skolor med positiv utveckling och resultat satsar också på trivsel på raster, och i korridorer med mera.

Johannes beskrev sedan begreppet habitus och institutionell habitus. Habitus handlar om de vanor, rutiner och förhållningssätt en växer upp med. Om institutionens habitus och ens egen habitus skiljer sig väldigt mycket åt måste det ske en översättningsprocess emellan dem. Då handlar det om att hitta saker i skolan som ger en sammanhållning i skolan, att jobba med skolan som kultur för att skapa en framgångsrik skola.

Vilka är vi och varför engagerar vi oss i frågan om barns möjligheter att lyckas med sin skolgång? - Sandra Stene

Sedan var det dags för Sandra Stene att beskriva arbetet som Räddningsmissionen gör i skolan. Sandra är verksamhetsstrateg på Räddningsmissionen. Hon inleder med att konstatera att det är en framtidsfråga för hela Göteborg att fler elever har en lyckad skolgång. Det är ett förebyggande arbete som gynnar alla. Hon berättar att det idag är varannan elev i socioekonomiskt utsatta områden som inte klarar att få behörighet till yrkesprogrammen på gymnasieskolan.

Sandra berättar om de olika verksamheter där Räddningsmissionen har varit delaktiga. (*läs mer i presentationen*) Sandra beskriver sedan två exempel från skolan där Räddningsmissionen idag är delaktig:

- *Läxhjälp Sjumilaskolan.* Genom Skola i Centrum bedriver Räddningsmissionen läxhjälp två dagar i veckan. Det kommer mellan 20 och 30 elever varje tillfälle. Volontärerna genomgår tuffa urvalsprocesser och alla får utbildning. Det finns även medarbetare från Räddningsmissionen på plats som leder volontärerna.
- Lövgårdesskolans innovationslabb är ett Vinnovaprojekt, där de i samverkan ska testa ett antal labbar och olika arbetssätt tillsammans med barn och familjer i årskurs 6.

Sandra avslutar med att säga att de önskar en ännu starkare samverkan mellan ideell sektor, kommun och företag och i ännu större omfattning genomföra arbete gemensamt.

Skola i centrum - Hamid Zafar

Hamid är rektor på Sjumilaskolan i Biskopsgården. Hamid inleder med att säga att det är viktigt att i alla sammanhang lyfta vikten av att arbeta med de här frågorna. Hamid konstaterar att utanförskap är ett komplext problem som vi behöver angripa på olika sätt. Han menar att vi har skapat ett

tillstånd där majoritetskulturen inte är närvarande i dessa utsatta områden och att det är lätt för de som bor i området att tidigt uppleva ett stigma. Frågan är hur vi gemensamt kan bryta trenden?

Hamid berättar sedan om tillkomsten av Skola i Centrum. Idén kommer från Community school i Vancouver och handlar om att förlänga skoldagen med aktiviteter på eftermiddagarna och att skapa en skolidentitet. När arbetet startade med att forma Skola i centrum var det viktigt att de aktiviteter som skulle ske på eftermiddagarna är meningsfulla och syftar till att höja elevernas måluppfyllelse. På lördagar har de språkkafé för föräldrarna. Till skillnad från när Skola i centrum startade så ligger idag mandatet på skolan och de ska anställa en processledare som ska driva processerna.

Hamid menar vidare att de kan se att det viktigaste för att få en sådan samverkan som Skola i centrum att fungera är logistiken. Sedan behöver det finnas en samsyn och gemensam förståelse för de utmaningar som finns. Hamid illustrerar det med en bild: När vi bara ser ut att stå och hugga sten, hur kan vi då få olika aktörer, elever och föräldrar att förstå att vi bygger en katedral?

I Sverige har skolan varit bara en plats, där elever matas med kunskap och sedan går de ut därifrån. Skola i centrum handlar också om att försöka ge skolan en identitet och något att känna sig stolt över. Fördelen som Skola i centrum har är att föräldrarna idag känner stor tillit till skolan. Skolan har en kraft att göra skillnad.

Efter Hamids föreläsning avslutade Anna hela seminariet. Hon sa att om det finns frågor så kan de gärna kontakta henne. Anna nås på mail anna.grunander@vastra.goteborg.se eller på telefon 031-366 10 81.

Vid datorn,

Jeanette